

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-09-21

Reviderat 2022-02-04

Diarienummer 0905/21

Handläggare

Lena Hasselgren

Telefon: 031-368 03 18

E-post: lena.hasselgren@stadshuset.goteborg.se

Översyn av reglementen för kommunstyrelsens rättighetsbaserade råd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsens uppdrag 2019-05-22 §377 om att bereda sverigefinska pensionärer representation i Göteborgs Stads pensionärsråd, förklaras fullgjort.

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Namnändring och nytt reglemente för Göteborgs Stads råd för funktionsrätt, i enlighet med bilaga 9 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas att gälla från den 1 januari 2023.
2. Namnändring och nytt reglemente för Göteborgs Stads råd för den sverigefinska minoriteten, i enlighet med bilaga 10 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas att gälla från och med den 1 januari 2023.
3. Namnändring och nytt reglemente för Göteborgs Stads HBTQI-råd, i enlighet med bilaga 11 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas att gälla från den 1 januari 2023.
4. Nytt reglemente för Göteborgs Stads pensionärsråd, i enlighet med bilaga 12 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas att gälla från och med den 1 januari 2023.
5. Nytt reglemente för Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer, i enlighet med bilaga 13 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas att gälla från och med den 1 januari 2023.
6. Antal ledamöter i de rättighetsbaserade råden, representerande de politiska partierna i kommunstyrelsen, fastställs.
7. Antal ledamöter i de rättighetsbaserade råden, representerande civilsamhället, fastställs.

Sammanfattning

Kommunstyrelsens fem rättighetsbaserade råd Göteborgs Stads HBTQ-råd, Göteborgs Stads pensionärsråd, Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer samt Göteborgs Stads samråd med den sverigefinska minoriteten har likartade syften och uppdrag. Stadsledningskontoret har genomfört en översyn av rådens arbetsformer och reglementen som visar att det finns behov av att skapa mer jämlika arbetsformer och förutsättningar för samråd. Kommunstyrelsens arbetsutskott informerades om uppdraget den 20 januari 2021. Ärendet omfattar en

genomlysning av grunderna för inflytande i form av råd, förtydligande av syftena med råden, förslag till namnändringar samt förslag till likartade reglementen för de fem råden. Beslut i staden som rör råden samt effekter av ändrad nämndorganisation har omhändertagits i ärendet.

Stadsledningskontoret lämnar inte något förslag när det gäller antal förtroendevalda ledamöter utan överlämnar det till kommunstyrelsen att besluta.

Då förslaget innebär förändrade mandat i råden och ett utvecklingsarbete för stadsledningskontoret avseende rutiner för nomineringsprocesserna föreslås de nya reglementena träda i kraft i samband med den nya mandatperioden 1 januari 2023.

Ärendet återremitterades av kommunstyrelsen 2021-12-15 § 981 i enlighet med yrkande från M, L, C, D och KD.

Bedömning ur ekonomisk dimension

De föreslagna nya reglementena bedöms ha marginell ekonomisk inverkan. De förtydligade ansvarerna för stadsledningskontoret bedöms rymmas inom ram. Anpassningar i efterhand medför nästan alltid ökade kostnader. En genomarbetad struktur för inflytande i planeringsprocesser innebär möjligheter för staden att göra rätt från början.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Ärendet syftar till att förbättra inflytandet i frågor som rör grupper som är mindre delaktiga i demokratin än övriga befolkningen. Det berör en mångfald av perspektiv inom flera diskrimineringsgrunder och utgår från FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna. En strukturerad och kontinuerlig dialog mellan kommunstyrelsen och minoritetsgrupper bidrar till ett breddat beslutsunderlag.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2021-12-15 § 981
2. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2019-05-22 §377
3. Sammanställning av inkomna synpunkter och stadsledningskontorets bedömning
4. Nuvarande reglemente för Göteborgs Stads samråd med den sverigefinska minoriteten
5. Nuvarande reglemente för Göteborgs Stads HBTQ-råd
6. Nuvarande reglemente för Göteborgs Stads pensionärsråd
7. Nuvarande reglemente för Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer
8. Nuvarande reglemente för Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor
9. Förslag till nytt reglemente för Göteborgs Stads råd för funktionsrätt
10. Förslag till nytt reglemente för Göteborgs Stads råd för den sverigefinska minoriteten
11. Förslag till nytt reglemente för Göteborgs Stads HBTQ-råd
12. Förslag till nytt reglemente för Göteborgs Stads pensionärsråd
13. Förslag till nytt reglemente för Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer

Ärendet

Kommunstyrelsen har fem rättighetsbaserade råd: Göteborgs Stads HBTQ-råd, Göteborgs Stads pensionärsråd, Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer samt Göteborgs Stads samråd med den sverigefinska minoriteten. Rådets syfte och uppgifter är likartade men reglementena skiljer sig åt. I samband med aktualitetsprövning av reglementena för de rättighetsbaserade råden har stadsledningskontoret initierat en översyn i syfte att skapa mer jämlika arbetsformer och förutsättningar för samråd. Uppdraget är informerat kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 januari 2021.

Ärendet återremitterades av kommunstyrelsen 2021-12-15 §981 i enlighet med yrkande från M, L, C, D och KD.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsens fem rättighetsbaserade råd har bildats vid olika tidpunkter och reglementena för råden har inte utgått från någon gemensam struktur. Rådet för funktionshinderfrågor, eller det kommunala handikapprådet som det kallades, inrättades av kommunfullmäktige år 1972 följt av pensionärsrådet år 1978. Övriga tre råd har tillkommit mellan åren 2013 och 2017. Olikheterna mellan rådets arbetsformer, mötesfrekvens och representationen från uppdragsgivaren ger ojämlika förutsättningar. Det finns bland annat behov av att förtydliga syfte, nomineringsförfarande och stadsledningskontorets roll och stödjande funktion för att öka likvärdigheten.

Information och dialog rörande förslagen till nya reglementen har genomförts vid två tillfällen vardera med samtliga berörda råd. Synpunkter har tagits emot rörande samtliga förslag till nya reglementen. Synpunkterna och omhändertagandet av dessa redovisas i bilaga.

Enligt yrkandet från M, L, C, D och KD återremitterades ärendet i sin helhet för att genomföra revideringar enligt följande:

- a. Ta fram ett alternativ som innefattar ett mer hanterbart antal ledamöter i de rättighetsbaserade råden för civilsamhällets representanter.
- b. Redogöra kring varför det inte ställs krav på att minoriteternas representation utgår från intressepolitiska föreningar.
- c. Borttagande av skrivningar i de föreslagna reglementena kring att sammansättningen hos respektive råd så långt det är möjligt ska omfatta en mångfald utifrån de sju diskrimineringsgrunderna.
- d. Borttagande av skrivningar i de föreslagna reglementena kring maktordningar och normkritiskt perspektiv.

Stadsledningskontorets revideringar och förtydliganden framgår av tjänsteutlåtandet samt av de bilagda förslagen till nya reglementen.

Samråd i beslutsprocesser

I flera utredningar som exempelvis Demokratiutredningarna SOU 2000:1 och SOU 2016:5, betonas vikten av medborgardialoger och reguljära samråd tidigt i beslutprocessen med tydliggjorda riktlinjer och principer. Det är särskilt viktigt att grupper som är mindre delaktiga i demokratin än övriga befolkningen synliggörs och får möjlighet att delta i samråd i frågor som berör dem. Det finns flera skäl att använda råd som ett verktyg i styrning. Exempelvis kan komplexa frågor få ett bredare och bättre

beslutsunderlag. Som en grund och vägledning för sådant arbete har Europeiska koden för främjande av idéburnas medverkan i offentliga beslutsprocesser, framtagen år 2009 av Europarådets INGO-konferens, använts av bland andra regeringen.

I alla utredningar har kunskapshöjande insatser lyfts som en grundläggande förutsättning för välfungerande medskapandeprocesser. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har ett uppdrag om förstärkt arbete för kunskapsutveckling riktat till det civila samhället. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har, på uppdrag av medlemsförbunden, sedan år 2006 drivit projekt Medborgardialog för att stödja kommuner och regioner att utveckla medborgardialogen i styrning och verksamhetsutveckling. Inom SKR:s projekt finns stödjande och utbildande material som ger vägledning rörande delaktighet och förståelse för dialogens roll i styrkartan.

De rättighetsbaserade råden

I enlighet med SKR:s definition är kommunstyrelsens rättighetsbaserade råd det politiska ansvarets långsiktiga och systematiska avstämning med definierade målgrupper kring tydliga och påverkbara frågor där resultaten av dialogen ska användas. Syftet med råden är att belysa utvecklingsområden samt i tidigt skede i beslutsprocesser identifiera konsekvenser, hinder, behov eller problem som kan påverka vägval och beslut.

De rättighetsbaserade råden har sin grund i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och i regeringsformens 1 kapitel 2§ ”Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.”

Rätten till delaktighet och inflytande förstärks i ramkonventioner och lagstiftning. Enligt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 4:3 ska det i beslutsprocesser som berör personer med funktionsnedsättning ske samråd och aktiv involvering genom de organisationer som företräder dem.

De nationella minoriteternas förstärkta rätt till inflytande

I ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter behandlas minoritetens rätt till full och effektiv jämlikhet, artikel 4, att det vidtas positiva åtgärder för att personer som tillhör nationella minoriteter ska kunna bevara och utveckla sin kultur och sin identitet, artikel 5, samt rätten till effektivt deltagande i beslutsprocesser, det vill säga att bli hörda så att hänsyn tas till deras synpunkter, artikel 15.

I 5§ lagen (2009:24) om nationella minoriteter och minoritetsspråk finns bestämmelse om att förvaltningsmyndigheten ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor. Samråd ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande. Bestämmelserna innebär inte att det finns ett uttryckligt krav på att de synpunkter som framförs vid till exempel ett samråd måste beaktas i beslutsfattandet, men syftet är att så ska ske så långt det är möjligt. Det centrala för samrådsförfarandet bör vara att de nationella minoriteternas synpunkter verkligen ska kunna beaktas i myndigheternas beslutsfattande.

Regeringens strategi för romsk inkludering 2012 – 2032, innehåller mål och åtgärder inom områdena utbildning, arbete, bostad, hälsa, social omsorg, trygghet, kultur och språk samt civilsamhällets organisering. Kommunerna har en nyckelroll för att nå strategins målsättning.

Göteborg är finskt förvaltningsområde vilket innebär en särskild rättighet att använda det finska språket i kontakt med myndigheter, rätt att erbjudas förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska samt rätt att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom äldreomsorgen av personal som behärskar finska.

Beslut i staden rörande råd

I de gemensamma delarna i reglementena för samtliga nämnder och kommunstyrelsen, kapitel 1 och 3, behandlas nämndernas ansvar för att skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndernas verksamhet för kommunens invånare samt att samråd bör ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda.

Kommunfullmäktiges beslut 2021-05-20 § 38 om revidering av kommunstyrelsens reglemente, kapitel 2 Kommunstyrelsens uppdrag, innehåller bestämmelse om att kommunstyrelsen ansvarar för samråd med de nationella minoriteterna enligt lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Kommunfullmäktiges beslut, handling 2020 nr 26, om tid- och genomförandeplan för förändring av stadsdelsorganisationen innebär ett uppdrag till nämnderna för funktionsstöd och äldre-, vård- och omsorg att skapa råd som skulle ersätta de tidigare stadsdelsnämndernas pensionärs- och funktionshindersråd.

I beslutet om utveckling av stadens lokal- och digitaldemokrati, kommunfullmäktige handling 2020 nr 27, fick nämnden för konsument- och medborgarservice i uppdrag att ansvara för lokala råd och dialoger utan tydlig koppling till brukargrupp eller ansvarsområde.

I samband med redovisningen av uppdraget att se över reglementet för Göteborgs Stads pensionärsråd beslutade kommunstyrelsen, 2019-05-22 § 377, att sverigefinska pensionärer och eventuellt andra pensionärsorganisationer ska beredas möjlighet att ingå i mandatfördelningen i rådet från och med mandatperioden 2023 - 2026.

Inom funktionshinderområdet genomförde kommunstyrelsen år 2009 ett tvärpolitiskt arbete i samverkan med funktionshinderrörelsen som resulterade i ”En ny strategi för stadens samverkan med intresseorganisationerna inom funktionshinderområdet”. Arbetet hade som målsättning att skapa en tydlig och gemensam strategi för stadens erfarenhetsutbyte i funktionshinderfrågor. Strategin omfattar kommunstyrelsens funktionshinderråd, stadsdelarnas funktionshinderråd och byggnadsnämndens ansvar för samråd kring fysisk tillgänglighet. Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor har sedan dess i sitt arbete utgått från principerna i strategin. Rådet har i slutet av år 2020 överlämnat ett förslag till kommunstyrelsen om att utreda hur samråden för det tvärssektoriella området funktionsrätt kan formeras i stadens nya nämndorganisation.

Stadsledningskontorets överväganden

Rådets olika framgång när det gäller att bidra med erfarenhetskunskap i beslutsprocesser och initiera utveckling har påverkats av reglementenas olika utformning och hur

stadsledningskontorets stöd utformats. Några faktorer som har bidragit till ojämlika förutsättningar bedöms vara otydliga politiska och förvaltningsmässiga ansvar samt svårigheter att tydliggöra rådets roll. Detta har i vissa fall lett till bristande tillit och mindre verkningsfullt samråd. En väsentlig förutsättning för samråd är att dialogen med civilsamhällets erfarenhetsbärare förs där ansvaret för frågorna finns.

Stadsledningskontorets förslag till reglementen bygger på stadens struktur för reglerande styrande dokument. Huvudsyftet med översynen har varit att ge råden likvärdiga förutsättningar till samråd tidigt i beslutsprocessen utifrån tydliggjorda principer och riktlinjer samtidigt som hänsyn tas till rådets målgruppsberoende olikheter. Utgångspunkt har varit att värna civilsamhällets roll som självständig röstbärare för ökad kunskap och bättre beslutsunderlag. Det har vidare varit en strävan att tydliggöra syftet med råden och därmed de olika rollerna i dessa. Kommunstyrelsens rättighetsbaserade råd ska vara hållbara och förutsägbara över tid.

För att få goda medskapandeprocesser och konstruktiv deltagandedemokrati visar erfarenheten att kunskapshöjande insatser är en grundläggande förutsättning. Det är stadsledningskontorets erfarenhet att kunskap om stadens organisation och förståelse för rådets roll i beslutsprocessen är grundläggande för att samrådet ska fungera. Likaså är en gemensam förståelse för de olika rollerna i samrådet och insikt i vad som är rådets mandat att samråda kring nödvändig för att skapa goda samråds klimat, förståelse för samrådets betydelse men också för att undvika orealistiska förväntningar.

Stadsledningskontorets förslag

Samråd om verksamhetsfrågor som rör exempelvis utbildning, äldreomsorg, övrig socialtjänst, kultur, trafik och byggnation bör i första hand ske i de nämnder som bär ansvaret för dessa.

Stadsledningskontoret bedömer att kontorets samordnande stöd till råden behöver utvecklas för att öka likvärdigheten. Ett utbildningsinnehåll för råden bör tas fram av stadsledningskontoret som i samverkan med rådets presidier eller beredningsgrupper därefter bör ansvara för att arrangera sådana utbildningar för alla aktörer i kommunstyrelsens råd. Förslaget innebär förändrade mandat i råden.

Stadsledningskontoret bedömer att likvärdiga och transparenta rutiner för nomineringsprocesserna bör tas fram. De nya reglementena föreslås därför träda i kraft först i samband med den nya mandatperioden 2023-01-01.

Stadsledningskontoret har utarbetat förslag till reglementen med en gemensam form som samtidigt inkluderar olikheter utifrån rådets målgrupper. Utgångspunkt för förslagen till nya reglementen är att ge råden förutsättningar för konstruktivt och reellt inflytande i frågor som berör respektive målgrupp.

Förslag till nya reglementen

Nuvarande och förslag till nya reglementen biläggs. I det följande görs en sammanfattande beskrivning av innehåll, överväganden och förslag till större förändringar under respektive föreslagna rubrik i reglementena.

Inledande bestämmelse

Tydliggör reglementets ställning och rådets koppling till kommunstyrelsen. Här anges också de vägledande principer utifrån vilka råden ska utföra sina uppgifter.

Syfte

Syftet med varje råd har förtydligats. Målgruppen benämns liksom de styrande dokument som rådets arbete huvudsakligen har att utgå från.

Uppgifter

De rättighetsbaserade råden har i grunden likartade uppgifter som forum för samråd i planeringsprocesser och att bidra med erfarenhetskunskap. Med respekt och vaksamhet ska råden sträva efter att synliggöra livsvillkoren för alla personer inom målgruppen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, ålder, etnisk tillhörighet, funktionalitet, religion eller sexuell läggning. Genom att granska normer kan råden bidra till att synliggöra hur människors förutsättningar skiljer sig åt i såväl samhället, med majoritetsbefolkningen som norm, som inom minoritetsgruppen och hur normer samverkar. Under rubriken listas i alla reglementena tio likalydande uppgifter som ska utföras utifrån ett normkritiskt perspektiv.

Normer, oskrivna regler, kan vara ett stöd för den sociala samvaron men kan samtidigt fungera utestängande eller förorsaka icke önskvärda konsekvenser för dem som bryter mot normen. Ett normmedvetet förhållningssätt i de rättighetsbaserade rådets verksamhet innebär att vara vaksam på om det vi uppfattar som normalt och självklart är möjligt för alla att ta del av. Det innebär att granska normen, det vanliga, för att identifiera exkluderande strukturer. Det nationella funktionshinderspolitiska målet utgår exempelvis från målet om universell utformning. Att tillämpa universell utformning när ett nytt hus byggs innebär till exempel att fundera över om hur en trappa i entrén, som de flesta gående inte har några problem med, kan fungera för alla dem som ska bo i och besöka huset och om det finns något annat sätt att lösa nivåskillnaden som ökar tillgängligheten. Olika rättighetsrörelser, exempelvis kvinnorörelsen, har kunnat flytta fram sina positioner genom att synliggöra vilka personer som varit förgivettagna, normerande, när det till exempel handlade om vilka som fick rösta.

Normkritik som analysverktyg är en metod som är vedertagen inom akademi och myndigheter. Metoden innebär att medvetandegöra och kritiskt granska föreställningar om det som uppfattas som normalt. Syftet är att identifiera behov och förutsättningar bland dem som bryter mot det förgivettagna för att kunna erbjuda likvärdighet utifrån vars och ens individuella förutsättningar och rättigheter. Kommunfullmäktige beslutade 2013-09-04, Handling 2013 nr 144 om ”Inrättande av ett normkritiskt råd/samrådsforum med hbtq-fokus”. Det normkritiska rådet förväntades bidra till att medvetandegöra olikheterna och mångfalden bland hbtq-personer och särskild vikt lades vid en bred representation utifrån diskrimineringsgrunderna. Av kommunfullmäktiges budget 2022 framgår att normmedvetenhet bör öka i all verksamhet samt att staden som arbetsgivare behöver prioritera fortsatt arbete med ett normmedvetet ledarskap och ett stärkt och fortsatt normkritiskt arbete för att nå målet att vara en öppen stad för alla.

Stadsledningskontoret förordar mot bakgrund av ovanstående därför att begreppet normkritik står kvar i reglementena men för att tillmötesgå yrkandets beslutssats d) har benämningen av det normkritiska arbetssättet ersatts med en kompletterande uppgift för samtliga råd att kritiskt granska föreställningar om det som uppfattas som normalt för att identifiera behov och förutsättningar som rör målgruppen.

Som en följd av yrkandets beslutssats d) tas begreppet maktordning bort i HBTQI-rådets reglemente §4, Rådets sammansättning. Begreppet har varit centralt i rådets

hittillsvarande normmedvetna ansats. Principen att vara uppmärksam på och synliggöra olika hierarkiska maktförhållanden som påverkar individens möjligheter att ta del av sina rättigheter är dock tillämplig i samtliga råd som en del av det normmedvetna förhållningssättet och som ett verktyg för att identifiera hur exempelvis satsningar behöver anpassas för att nå önskvärt resultat. Utgångspunkten är att varje individ har en mängd olika egenskaper som tillsammans skapar individens förutsättningar.

Enligt förslaget ska alla råd minst en gång om året anordna öppna möten. De nationella minoritetsråden och funktionshinderrådet har därtill var för sig särskilda uppgifter.

Sammansättning

De förtroendevalda representanterna

För att samrådet ska kunna utgöra en del i styrningen måste ledande förtroendevalda och tjänstepersoner ha ett tydligt ägarskap för den strukturerade dialogen. Konstruktiva samråd förutsätter att den part som har ansvar för frågan deltar. Den av kommunstyrelsen utsedda ordföranden bör ha det yttersta ansvaret för att kommunikationen mellan rådet och kommunstyrelsen fungerar.

Det är avgörande skillnader i sammansättningen i dagens råd. Pensionärsrådet och funktionshinderrådet har representation från uppdragsgivaren kommunstyrelsen. Endast i funktionshinderrådet har kommunalråd ordförandeskapet. Rådet för den nationella minoriteten romer och HBTQ-rådet saknar representation från kommunstyrelsen men har politiska företrädare för kommunfullmäktige och strategiska nämnder. Det sverigefinska rådet har varken representation från kommunstyrelsen eller ledamöter från strategiska nämnder för rådets frågefokus. Det är stadsledningskontorets bedömning att den politiska representationen i råden behöver ses över för att på ett tydligare och mer jämlikt vis kopplas till uppdragsgivaren kommunstyrelsen.

För närvarande varierar den politiska representationen i råden från fem till nio partier och antalet politiska ledamöter och ersättare från sex till tio. Stadsledningskontoret lämnar inte något förslag när det gäller antal förtroendevalda ledamöter utan överlämnar det avgörandet till kommunstyrelsen.

Civilsamhällets representanter

Förslaget till representation tar hänsyn till att civilsamhällets ledamöter ska förmå omfatta en bredd av erfarenheter och perspektiv från olika grupper inom målgruppen och samtidigt utgöra ett, för rådets verksamhet, hanterbart antal. För närvarande varierar antalet representanter för civilsamhället, ledamöter och vissa fall dessutom ersättare, i råden från 12 till 20.

I tabellen beskrivs nuvarande representation samt den ursprungligen föreslagna representationen.

Råd	Nuvarande antal ordinarie ledamöter från civilsamhället	Nuvarande antal ersättare från civilsamhället	Ursprungligt förslag, antal ordinarie ledamöter från civilsamhället (förändring inom parentes)	Nuvarande antal ledamöter och ersättare som representerar kommunstyrelsen
Göteborgs Stads pensionärsråd	10	10	15 (-5)	8

Råd	Nuvarande antal ordinarie ledamöter från civilsamhället	Nuvarande antal ersättare från civilsamhället	Ursprungligt förslag, antal ordinarie ledamöter från civilsamhället (förändring inom parentes)	Nuvarande antal ledamöter och ersättare som representerar kommunstyrelsen
Göteborgs stas råd för funktionshinderfrågor	8	8	15 (-1)	10
Göteborgs Stads HBTQ-råd	13	-	15 (+2)	6
Göteborgs Stads råd för den sverigefinska minoriteten	12	-	15 (+3)	9
Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer	10	3	15 (+2)	9

Som en följd av återremissens beslutssats c) har reglementets §4 andra stycke Rådets sammansättning ska så långt det är möjligt omfatta en mångfald utifrån de sju diskrimineringsgrunderna tagits bort och ersatts med ”Rådets sammansättning ska i så stor utsträckning som möjligt representera olika perspektiv och livsvillkor inom målgruppen”.

Civilsamhällets representanter i råden behöver, utöver sina personliga erfarenheter, ha förståelse för en heterogen målgrupps utmaningar och hur de kan samverka. Syftet är att råden ska kunna bidra med kunskaper om en mångfald av perspektiv och livsvillkor i målgruppen för att exempelvis identifiera hur satsningar behöver anpassas för att nå önskvärt resultat eller att upptäcka behov som inte tillgodoses.

Civilsamhällets representation baseras på antingen föreningar eller personliga mandat beroende på om minoriteten organiseras i intressepolitiska föreningar eller inte.

Av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, §5 framgår att de nationella minoriteterna ska ges möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt ska förvaltningsmyndigheten samråda med minoriteterna i sådana frågor. Lagen ger inte stöd för att ställa krav på minoritetens organisering. De nuvarande reglementena ställer heller inte krav på representation via föreningar. Det organiserade intressepolitiska föreningslivet är därtill svagt i de nationella minoritetsgrupperna. Stadsledningskontorets förslag att bibehålla reglementenas nomineringar via personliga mandat stöds av synpunkter, bilaga 2, från tre olika håll rörande det sverigefinska rådet, ingen synpunkt däremot.

Inom hbtqi-området finns ett så begränsat intressepolitiskt föreningsliv att personliga mandat bedöms vara nödvändiga.

Stadsledningskontoret har utgått från att göra så få inskränkningar som möjligt när det gäller civilsamhällets representation. I den grundläggande översynen av råden har rådets storlek inte uppfattats vara ett problem vare sig utifrån rådets lämnade synpunkter eller i stadsledningskontorets analys av åtgärdsbehov. Syftet med förslaget till nya reglementen har därför inte varit att minska representationen från civilsamhället. Övervägandena utgår

från att ge råden mer likvärdiga förutsättningar och samtidigt bibehålla, och om möjligt, bredda civilsamhällets bidrag av erfarenhetskunskap och perspektivbidrag.

I Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer representeras minoriteten med lika antal mandat från fem olika undergrupper vilket gör att det totala antalet ledamöter bör vara delbart med fem. En minskning till 10 ledamöter skulle kraftigt försämra civilsamhällets möjligheter att bidra med en mångfald av perspektiv. Vidare bör civilsamhällets representation med marginal överstiga den politiska representationen i råden. Det ursprungliga förslaget innebär en reell minskning med fem mandat för pensionärsrådet och sammanlagt ett ytterligare mandat till civilsamhället samtliga rättighetsbaserade råd sammantaget. Stadsledningskontoret bedömer att 15 ledamöter är en rimlig representation från civilsamhället och ger råden jämlika villkor och möjlighet att bidra med erfarenhetskunskap som omfattar så många perspektiv som möjligt.

För närvarande varierar civilsamhällets representation i de fem råden från 12 till 20 ledamöter och ersättare. Ersättare har närvarorätt och det är vanligt att ersättare som inte tjänstgör deltar vid sammanträdena motiverat av behovet av att upprätthålla kontinuitet och att så många erfarenheter som möjligt ska bidra i samrådet. I förslagen till nya reglementen har systemet med ersättare frångåtts vilket motiveras av att råden inte är beslutande organ, att erfarenheter svårigen kan ersättas samt att en fast representation bidrar till att öka kontinuiteten.

Göteborgs Stads pensionärsråd är idag det största rättighetsbaserade rådet.

I Göteborgs Stads pensionärsråd representeras civilsamhället för närvarande av fyra pensionärsorganisationer som tillhör riksorganisationer med två till sju ledamöter och ersättare. Sammantaget kan 20 representanter för de fyra pensionärsorganisationerna närvara vid sammanträdena då ersättare har närvarorätt. Kommunstyrelsens beslut 2019-05-22 innebär att reglementet måste möjliggöra och bereda representation för sverigefinska pensionärer och andra pensionärsorganisationer. Rådet förordar en utökning av antalet mandat och att den rådande ordningen kvarstår med mandatfördelning avseende ersättare samt riksorganisationstillhörighet. Stadsledningskontoret bedömer att förutsättningar för att öppna för fler pensionärsgrupper att vara representerade tillmötesgås genom en utökning av antalet ledamöter och borttagande av kravet på riksorganisationstillhörighet.

Råden är inga beslutande organ och strävan bör vara att representationen i råden bidrar med så bred erfarenhetsbas som möjligt. Kontinuitet och långsiktighet i representationen är viktiga förutsättningar för rådets möjligheter att ha inflytande och utgöra ett stöd i beslutsprocesser. I flertalet råd representeras civilsamhället via personliga mandat. Stadsledningskontoret föreslår därför att ersättare inte ska utses och att civilsamhällets representation i råden utökas till 15 ordinarie ledamöter. Förslaget innebär en utökning av antalet ordinarie ledamöter med sju mandat i Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor.

Förslaget innebär totalt ett mandat mindre för funktionsrättsrörelsen i Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor. Trots det bedöms rådets tvärspektoriella perspektiv och den bredd av svårigheter och erfarenheter som de sammanlagt dryga femtiotalet funktionsrättsorganisationerna i Göteborg representerar kunna omfattas av rådet.

För Göteborgs Stads pensionärsråd innebär det en utökning av antalet ordinarie ledamöter med fem mandat. Med en så väl tilltagen mandatfördelning som föreslås bedömer stadsledningskontoret att pensionärers olika livsvillkor.

För övriga tre råd innebär förslaget en utökning med två till tre möjliga mandat.

Göteborgs Stads samråd med den sverigefinska minoriteten har inte inkommit med synpunkter på förslaget till reglemente. Synpunkter har lämnats av referensgruppernas ordförande och vice ordförande gemensamt, tre enskilda ledamöter i rådet som representerar minoriteten samt en grupp benämnd Minoritetsaktivister som företräds av en rådsledamot. Tre av rådets civilsamhällesrepresentanter avstyrker den rådande strukturen med representation från föreningslivet. Det nuvarande reglementet anger endast att ledamöter i rådet ska representera den sverigefinska minoriteten. Praxis i rådet har dock varit representation via föreningslivet samt att ersättare har utsetts. Stadsledningskontoret bedömer, med utgångspunkt i lagstiftningen, att det inte bör ställas krav på att minoritetens representation utgår från intressepolitiska föreningar. Stadsledningskontoret förordar att nomineringarna till rådet för den sverigefinska minoriteten utgörs av personliga mandat liksom för Göteborgs Stads HBTQ-råd och Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer.

Om en minskning av antalet ledamöter från civilsamhället ska göras för att tillmötesgå yrkandets beslutssats a) och samtidigt ge de fem undergrupperna finska romer, nyanlända romer, resanderomer, svenska romer samt utomnordiska romer likvärdiga möjligheter till representation kan råden utgöras av 10 ledamöter. Stadsledningskontoret bedömer att en sådan kraftigt minskad representation från civilsamhället inverkar menligt på möjligheterna till samråd med bred erfarenhetskunskap och därmed de rättighetsbaserade rådets trovärdighet. Stadsledningskontoret överlämnar därför beslutet om antal mandat för civilsamhällets representation i de rättighetsbaserade råden till kommunstyrelsen att besluta.

Stadsledningskontoret behöver ta fram likvärdiga och transparenta rutiner för rådets olika nomineringsprocesser.

Arbetsformer

För att råden ska kunna bidra i planerings- och beslutsprocesser och nyttjas som remissinstanser behöver sammanträdena ske med regelbundenhet och viss frekvens. Det är stadsledningskontorets bedömning att en beredskap för att sammanträda minst sex gånger per år bör vara en relevant lägsta nivå. Råden kan även vid behov omhänderta uppgifter genom att till exempel inom sig bilda arbetsgrupper.

Råden utser inom sig förste och andre vice ordförande samt beredningsgrupp. Reglementet innehåller bestämmelse om beredningsgrupp och dess sammansättning för att råden ska ha likvärdiga förutsättningar för väl förberedda sammanträden där syftet med de punkter som ska avhandlas är tydliggjorda.

Ordföranden åläggs ansvar för att kommunikationen med kommunstyrelsen fungerar.

Protokoll i tillgänglig mall ska publiceras på stadens hemsida. Råden beslutar inom sig om eventuell övrig distribution.

Arvodering sker enligt Göteborgs Stads regler för arvoden och ersättningar.

Samordning och stöd

Stadsledningskontoret har ansvar för att på ett likvärdigt sätt stödja och samordna rådets arbete. Det är angeläget att stadsledningskontorets samordnande stöd är av god kvalitet och kontinuitet. Enligt förslaget fastställs fem huvudsakliga uppdrag i reglementet. Stadsledningskontoret bör ytterligare precisera innebörden i samordnarrollen i en uppdragsbeskrivning för att säkerställa likvärdighet och kontinuitet.

De nationella minoriteternas rätt till inflytande

De nationella minoriteternas förstärkta rättigheter rör inflytande i frågor som berör dem samt språk och kultur i kontakt med myndigheter och särskilt när det gäller äldreomsorg, (finska, jiddisch, meänkieli, romani chib, samiska) och förskola (finska, meänkieli, samiska). Av 5 § lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk framgår att förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjlig samråda med minoriteterna i sådana frågor. Samråd ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande. Då formaliserade samråd ännu i mycket lite omfattning genomförs i nämnder med särskilda ansvar lyfts sådana frågor i kommunstyrelsens råd vilket skapar otydligheter och frustration.

Samråd med den sverigefinska minoriteten

Förutom den förstärkta rätten till inflytande för nationella minoriteter, enligt konvention och svensk lagstiftning, är Göteborg Stad finskt förvaltningsområde vilket bland annat ger minoriteten särskilda rättigheter. Dessa är rätt att använda det finska språket i kontakt med myndigheter, rätt att erbjudas förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska samt rätt att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom äldreomsorgen av personal som behärskar finska.

Rådet för den sverigefinska minoriteten organiserar, förutom de av kommunstyrelsen valda representanterna för minoriteten och förtroendevalda, även tre referensgrupper för språk och utbildning, äldreomsorg samt kultur. Referensgrupperna har karaktär av öppna möten där alla intresserade som definierar sig tillhöra minoriteten kan delta. Sammantaget administreras av stadsledningskontoret sammanlagt sju förberedande möten inför vart och ett av rådets fyra sammanträden under året. Referensgruppernas inlägg ges avsevärt utrymme vid rådets sammanträden.

Rådet för den sverigefinska minoriteten saknar ledamöter från den politiska ledningen eller ledamöter som representerar ansvar för frågor av särskild betydelse för minoriteten som språk och utbildning, kultur samt äldreomsorg. Detta bidrar till att skapa otydlighet i rådets verksamhet och för de politiska rollerna i rådet. Omsättningen av ledamöter under den drygt halva innevarande mandatperioden är hög då fyra politiska ledamöter och sex ledamöter som representerar minoriteten avgått.

Föreliggande förslag till reglemente förutsätter att nämnder med ansvar för frågor där nationella minoriteter har uttalade rättigheter till inflytande samråder med minoriteten så att kommunstyrelsens råd kan ägna uppmärksamhet åt strategiska frågor för vilka kommunstyrelsen har rådighet. En sådan ordning bedöms vara en grundläggande förutsättning för att ett konstruktivt samråds klimat kring ska kunna byggas upp i kommunstyrelsens råd.

Namnändringar

Inom området mänskliga rättigheter förändras och utvecklas kontinuerligt begrepp och terminologi. Benämningen på stadens råd inom det rättighetsbärande området behöver värderas och i vissa fall uppdateras.

Göteborgs Stads råd för funktionsrätt

Det har under de senaste decennierna skett en utveckling av begreppen som belyser en samhällsförändring från ett defensivt åtgärdande av hinder till ett proaktivt och rättighetsbaserat förhållningssätt. Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Principen om universell utformning, det vill säga att utforma samhället med medvetenhet om den variation som finns i befolkningen, är en prioriterad inriktning i arbetet för att nå målet. Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågors fokus är tvärsektoriellt och syftar till att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av sina rättigheter och uppnå jämlika levnadsvillkor i enlighet med stadens styrande dokument för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och det nationella målet för funktionshinderspolitiken.

Begreppet funktionsrätt är relativt nytt och definieras genom kommunstyrelsens beslut 2021-05-19 § 84, Redovisning av uppdrag gällande hur stadens arbete med funktionsrättsfrågor kan samlas i nämnden för funktionsstöd. I ärendet fastslås att begreppet omfattar individens rättigheter att kunna fungera i olika situationer oavsett funktionsnedsättning och hinder inom samtliga samhällsområden med utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Funktionsrätt kompletterar de i Socialstyrelsens termbank beskrivna begreppen funktionsnedsättning som relaterar till de individuella svårigheterna och funktionshinder som syftar på hinder i omgivningen som exempelvis brister i tillgänglighet, miljö eller individuellt stöd.

Begreppet funktionsrätt beskriver på ett mer relevant sätt rådets uppdrag och inriktning. Nämnden för funktionsstöd inrättade i juni månad Rådet för funktionsstöd för inflytande och samråd rörande nämndens verksamhetsområde. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsens råd från och med 1 januari 2023 benämns Göteborgs Stads råd för funktionsrätt.

Göteborgs Stads HBTQ-råd

I takt med att livsvillkoren för grupper som bryter normen kring kön/könsidentitet/sexuell läggning uppmärksammas nationellt och internationellt förändras begreppen. För cirka tio år sedan lades ett q för queer till begreppet hbt (homosexuella, bisexuella och transpersoner). Den första statliga utredningen om transpersoners livsvillkor i Sverige presenterades 2018 och i januari 2021 fattade regeringen beslut om en nationell handlingsplan för hbtqi-personer där i:et står för intersexpersoner, personer med en kroppslig utveckling som inte är entydig i fråga om kön.

Det finns ytterligare exempel på benämningar som används för att inkludera alla som exempelvis lhbt, hbtqi+ och hbtqi+. En diskussion har påbörjats i HBTQ-rådet kring att uppdatera rådets namn för att på så vis omfatta hela hbtq-communityt och inte exkludera någon. Då det handlar om rörliga identiteter vill rådet undvika alltför många tillkommande tecken och bokstäver och finna ett begrepp som är hållbart över tid.

Stadsledningskontoret bedömer att en uppdatering av rådets namn är angeläget men föreslår att HBTQ-rådets övervägda synpunkt bör avvaktas för att utgöra ett viktigt beslutsunderlag i en kommande namnändring.

HBTQ-rådet har vid sammanträde 2021-12-03 beslutat att föreslå kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att besluta att rådets namn ändras till Göteborgs Stads HBTQI-råd. I förslaget till nytt reglemente har ändringar av benämningen av målgruppen och rådet gjorts i konsekvens med detta.

Göteborgs Stads råd för den sverigefinska minoriteten

I stadens styrande dokument återfinns Reglemente för Göteborgs Stads samråd med den sverigefinska minoriteten under rubriken Reglemente för finskt förvaltningsområde.

I protokoll och handlingar från rådet benämns det Göteborgs Stads Sverigefinska råd.

Göteborgs Stads samråd med den sverigefinska minoriteten föreslås, för att bättre stämma överens med benämningen på övriga råd, från och med 1 januari 2023 byta namn till Göteborgs Stads råd för den sverigefinska minoriteten.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att förtydliganden rörande ansvar samt förändringar i reglementena ger möjlighet till mer jämlika förutsättningar för kommunstyrelsens samråd i de fem rättighetsbärande råden. I de bilagda förslagen till nya reglementen lämnas inte något förslag när det gäller antal ledamöter representerande de politiska partierna i kommunstyrelsen. Stadsledningskontoret överlämnar det avgörandet till kommunstyrelsen.

Med de revideringar som gjorts bedömer stadsledningskontoret att beslutspunkterna i återremissyrkandet har omhändertagits.

Christina Eide

Eva Hessman

Direktör Utveckling av stadens
verksamheter

Stadsdirektör